

A szellemi termelés központosítása

Szabados népbiztos irányítja az új szervezet

A Közoktatásügyi népbiztosság ma szellemi életünk szempontjából kiválóan fontos rendeletet adott ki. Ez a rendelet szabályozza az összes szellemi termékek, könyvek, újságok, zeneművek és mindenfajta egyéb nyomtatványok megalkotásának, előállításának és terjesztésének összes módozatait.

Az egész hatalmas és sokféle elágazó apparátus élén a népbiztosság egyik korábbi rendeletével létesített „Szellemi Termékek Országos Tanácsa” áll, mely a Kormányzótanács mai elhatározásából Szabados Sándor közoktatásügyi népbiztos legfőbb vezetése alá került. Ennek az Országos Tanácsnak három osztálya lesz, amelyek közül az első a szellemi termeléssel, a második a technikai termeléssel és a szocializálással, a harmadik pedig a termékek terjesztésével fog foglalkozni. A Szellemi Termékek Országos Tanácsa mellé, mint az egész nagy munkának negyedik szerve, csatlakozik a Papír és Anyaggazdasági Tanács.

A hatalmas központi szerv működésének gyakorlati módjáról körülbelül a következő tájékoztató képet lehet adni:

Aki szellemi téren valamit alkotni akar, vagy valamely alkotását közzétenni óhajtja, az az Országos Tanács első osztályához fordul. Ennek az osztálynak élén az Országos Tanács elnökének vezetése alatt egy bizottság áll, a Szellemi Termékek bizottsága, melyben helyet foglalnak a közoktatásügyi népbiztosok, a népbiztosság érdekelt osztályainak kiküldöttei, az Országos Tanács másik két osztályának, valamint a Papír és Anyaggazdasági hivatalnak képviselői és az Újságírók szakszervezetének két tagja. Ez a bizottság minden aktagyártás és minden bürokratikus kezelés mellőzésével továbbadja az előterjesztést az ő fenhatósága alatt álló valamelyik direktóriumnak, természetesen annak, mely az illető szellemi termék jellege szerint illetékes. Ilyen direktórium egyelőre tizenegy van szervezve, de számuk később a szükségletnek megfelelően esetleg szaporítható. A tizenegy direktórium 1. tankönyveknek, 2. propagandairatoknak, 3. szépiro-

dalmi műveknek, 4. tudományos műveknek, 5. művészeti írásoknak, 6. színházi és zenei műveknek, 7. sajtótermékeknek, 8. állami nyomtatványoknak, 9. a szabad termelésben maradt szellemi alkotásoknak, 10. könyvtárak létesítésének és 11. technikai ismeretek terjesztő nyomtatványoknak irányításával foglalkozik. Mindegyik direktórium élén a népbiztóságnak egy-egy szakembere áll és amennyiben az illető termelési ág munkásai megvannak szervezve, szervezetük képviselői is helyet kapnak benne. A direktórium javaslatára fölött a Szellemi Termékek bizottsága dönt.

Ha ez a bizottság eirendeli az illető szellemi termék előállítását és terjesztését, akkor a Papír és Anyaggazdasági Tanács döntése következik. Ez a Tanács azonban csak abból a szempontból határoz, hogy vajjon a rendelkezésre álló anyagkészletek milyen mennyiségben engedik meg a hozzáutalt szellemi termékek előállítását. Így tehát ennek a Tanácsnak a határozata magára az előállításra nem, hanem csupán az előállítás sorrendjére és időpontjára lehet befolyással.

Ha a szellemi termék előállítását a Bizottság engedélyezte és a Gazdasági Tanács megadta hozzá a szükséges anyagot, akkor az ügy a technikai termelés és a szocializálás osztályához kerül. Ezt az osztályt is egy bizottság vezeti, mely az Országos Tanács elnökének vezetése alatt a szocializáló népbiztosság, a terjesztő osztály, a gazdasági tanács és a termelésben érdekelt munkásszakmák egy-egy képviselőjéből áll. Ez a bizottság is az alája rendelt direktóriumok előterjesztése alapján dönt az előállítás módozatai felől. Itt egyelőre kilenc direktóriumról, és pedig 1. egy iparművészetiről, 2. egy könyvnyomdairól, 3. egy könyvnyomdairól, 4. egy könyvkötészetiről, 5. egy reprodukálóról, 6. egy könyvkiadói és könyvkereskedői, 7. egy sajtó-direktóriumról, 8. egy tanszer-konfekciós és 9. egy papírfeldolgozó iprai direktóriumról van szó. Természetesen ezekben a direktóriumokban helyet foglalnak a szervezett munkások kiküldöttei.

Ha a termelési osztály megállapította az

előállítás módozatait és a szellemi termék módozatok szerint kész alakot öltött, akkor a terjesztési osztály, az Országos Tanácsnak ez a harmadik szerve lép működésbe. Ez az osztály hat direktórium fölött áll: 1. az iskolák, 2. a könyvtárak, 3. a szortiment-szakma, 4. a kolportázs-szakma, 5. a katalógus és statisztika-szakma és 6. a propaganda-tevékenység képviselőinek direktóriumaiából, amelyeknek előterjesztései fölött, úgy mint a fobbi osztályban, egy irányító bizottság dönt.

Az új rendszer és annak minden szerve, amint látható, a legnagyobb körültekintéssel van felépítve és minthogy — ismételjük — az egész eljárásból ki lesz zárva minden bürokratizmus, tehát az egész eljárás egyszerű és gyors lesz, késedelmet pedig — átmenetileg — kizárólag csak az esetleges anyagihiány okozhat. Minthogy pedig az érdekes központi intézmény élén olyan ember áll, mint Szabados Sándor népbiztos, tehát kétségtelen, hogy a szellemi termelés folytonossága, de egyben annak célirányos volta és forradalmi szelleme is biztosítottnak tekinthető.

Az ismertetett népbiztossági rendelet szövege a következő:

1. §.

A közoktatásügyi népbiztosság 9. K. N. számú rendeletével létesített „Szellemi Termékek Országos Tanácsa” nevű szerv hivatása a szellemi termelésnek középpontosított elátása és a szellemi termékek technikai előállításának és terjesztésének irányítása.

2. §.

A Tanács elnöke a közoktatásügyi népbiztosok sorából kiküldött népbiztos.

3. §.

A Szellemi Termékek Országos Tanácsa három részre tagolódik:

1. szellemi termelő osztályra;
2. technikai termelő és szocializáló osztályra;
3. terjesztő osztályra.

4. §.

A szellemi termelő osztály feladata minden sajtóterméknek — beleértve a napisajtó termékeit is — középponti irányítása, a már megjelent vagy megjelenés alatt álló sajtótermékek felülbírálatát és forgalomba való becsátásának elődöntése. Ez az ellenőrzés és irányítás a napi és politikai sajtónál olyképpen eszközözendő, hogy a